

RAADSVOORSTEL

Onderwerp: Transitievisie warmte

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s)	: D.J. Brummans
Datum commissiebehandeling	: 12 oktober 2021
Datum raadsbehandeling	: 4 november 2021
Agendering en agendnummer	: RA 0802
Fase raadsbehandeling	: Besluitvormend
Zaaknummer	: 324070

Bijlagen:

- Transitievisie Warmte
- Samenvattende infographic

Gevraagd raadsbesluit

De Transitievisie Warmte vast te stellen.

(Publieks)Samenvatting

In het Klimaatakkoord is afgesproken om de uitstoot van CO₂ terug te dringen. Het verbranden van aardgas stoot CO₂ uit. Daarom is afgesproken dat we in 2050 geen gebruik meer willen maken van aardgas. In de Transitievisie Warmte (TVW) geven wij de richting aan hoe we aan die afspraak voor de ca. 16.000 woningen en 2.000 andere gebouwen in onze gemeente willen voldoen.

Het is een grote opgave. We willen het zo goed mogelijk doen langs een realistisch tijdsplan. We trekken er dertig jaar voor uit en pakken het stapsgewijs aan. De TVW geeft daarom in eerste instantie de hoofdrichting aan wat voor de verschillende plaatsen en woningen in onze gemeente het meest logische duurzame alternatief is voor aardgas. Daarbij werken we volgens vijf principes:

1. Duidelijke en tijdige communicatie: wij geven duidelijke en tijdige communicatie aan inwoners, bedrijven en andere organisaties en luisteren naar wat inwoners en organisaties belangrijk vinden.
2. Keuzevrijheid: iedere eigenaar beslist voor zich welke maatregelen te nemen.
3. Betaalbaarheid: het moet financieel haalbaar zijn.
4. Duurzame en betrouwbare oplossingen: het biedt duurzame en betrouwbare oplossingen voor de korte en lange termijn.
5. Ruimte voor toekomstige oplossingen: we houden opties open voor toekomstige oplossingen en innovaties.

Veel organisaties en inwoners hebben meegedacht over deze Transitievisie Warmte. Er zijn twee goed bezochte inwonersbijeenkomsten geweest en twee vragenlijsten verspreid die door veel inwoners zijn ingevuld. Ook heeft een meedenkgroep van inwoners in vier bijeenkomsten kritisch meegedacht. Dat heeft gezorgd voor een realistisch plan dat aansluit bij wat inwoners belangrijk vinden.

We wijzen nog geen specifieke startwijken aan om op korte termijn helemaal aardgasvrij te maken. Voor veel woningen in Moerdijk is isoleren de eerste stap. Dat bespaart meteen aardgas en maakt de woning klaar voor de uiteindelijke overstap naar aardgasvrij. Voor veel woningen van na 1975 ligt een hybride warmtepomp als tussenoplossing voor de hand. Dat levert een aanzienlijke gasbesparing op, omdat bijstoken van gas dan alleen nog nodig is op erg koude dagen. Mensen met een goed geïsoleerde woning kunnen overstappen op een elektrische warmtepomp. Voor Zevenbergen, Zevenbergschen Hoek, Moerdijk en Klundert verkennen we de komende jaren verschillende mogelijkheden, waaronder een warmtenet met restwarmte van het industrieterrein. In delen van Zevenbergen, Fijnaart, Standdaarbuiten en de bedrijventerreinen in de gemeente onderzoeken we kleinschalige collectieve oplossingen, zoals een klein warmtenet.

De ontwikkeling van een warmtenet is overigens niet iets dat op heel korte termijn gerealiseerd kan worden. Daarom stimuleren we overal in de gemeente Moerdijk individuele maatregelen, om zo snel mogelijk het aardgasverbruik te verminderen.

De gemeente ondersteunt inwoners om hun woning stap voor stap te verduurzamen, bijvoorbeeld met informatie en advies en inkoopacties. In plannen voor de afzonderlijke plaatsen gaan we de komende jaren samen met bewoners en partners bepalen wat voor hun woning het beste alternatief is. We actualiseren de Transitievisie Warmte eens in de vijf jaar.

Inleiding: reden van het voorstel

Aanleiding

Om aan het nationale Klimaatakkoord te voldoen, moet elke gemeente in Nederland eind dit jaar een Transitievisie Warmte hebben vastgesteld.

Belang

De Transitievisie Warmte geeft meer duidelijkheid over hoe we in Moerdijk overstappen van het gebruik van aardgas naar klimaatneutrale energiebronnen voor de gebouwde omgeving. Meer concreet: hoe stoppen we met het gebruik van aardgas voor gebouwverwarming, warm water en koken? Het stappenplan in de Transitievisie Warmte biedt inwoners, bedrijven en organisaties houvast bij het maken van keuzes voor de verduurzaming van hun eigen woning of gebouw.

Centrale vraag

Kunt u instemmen met deze Transitievisie Warmte?

Beoogd maatschappelijk resultaat

Een vastgestelde Transitievisie Warmte biedt inwoners en organisaties kaders, richting en handelingsperspectief. Het is daarmee in lijn met de landelijke ambities en de basis voor de warmtetransitie in de gemeente Moerdijk. Het legt onze ambities vast om te komen tot een volledig duurzame warmtevoorziening van de gebouwde omgeving in 2050 en beschrijft hoe de gemeente daar in de uitvoering sturing aan geeft en inwoners en andere belanghebbenden op de juiste manier bij betreft.

Kaders

Het nationale Klimaatakkoord, de gemeentelijke Meerjarenbegroting, de Regionale Energie Strategie en het Energieprogramma Moerdijk vormen de belangrijkste kaders. In het overzicht hiernaast is te zien hoe het een en ander zich tot elkaar verhoudt.

Klimaatakkoord

In het nationale Klimaatakkoord zijn voor vijf sectoren opgaven afgesproken om de uitstoot van broeikasgassen sterk terug te dringen. De sectoren Elektriciteit, Gebouwde omgeving, Industrie, Mobiliteit en Landbouw hebben ieder hun eigen opgaven. Voor de sector Gebouwde omgeving is afgesproken dat de gemeente de regierol heeft en een Transitievisie Warmte opstelt waarin wordt aangegeven hoe het aardgasgebruik in gebouwen wordt verduurzaamd.

Meerjarenbegroting

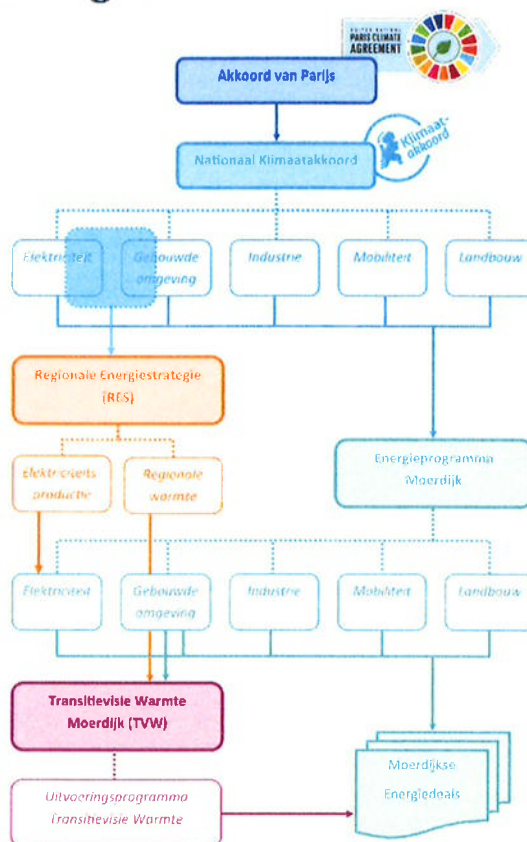
In de Meerjarenbegroting is het opstellen van de Transitievisie Warmte expliciet onderdeel van Programma 1: Samen aan de slag voor het Klimaat in Moerdijk. Hiermee zijn de CO₂ doelstellingen uit het Klimaatakkoord ook verankerd in onze eigen opgave.

Regionale Energie Strategie

In de Regionale Energie Strategie West-Brabant staat hoeveel duurzame elektriciteit in de regio zal worden opgewekt in 2030. Daarnaast staat hierin de beschikbaarheid van warmtebronnen en hoe deze in de regio mogelijk ingezet kunnen worden. Dit is waardevolle input voor de TVW.

Energieprogramma Moerdijk

Als onderdeel van het Energieprogramma Moerdijk 0.9 is - in navolging van het nationale Klimaatakkoord - uitgewerkt hoe we voor de sector Gebouwde omgeving invulling gaan geven aan de energietransitie. Concreet is hierin afgesproken dat Moerdijk voor een gebiedsgerichte aanpak een Transitievisie Warmte opstelt.

Argumenten

Pro

- De warmtetransitie is een belangrijk onderdeel van het Klimaatakkoord en de onderliggende doelstellingen om in 2030 minimaal 49% en in 2050 minimaal 90% reductie van uitstoot van broeikasgassen te realiseren. Nederland heeft ingestemd met het EU-doel om in 2050 als EU klimaatneutraal te zijn. In de Meerjarenbegroting en het Energieprogramma Moerdijk hebben we deze doelstelling als gemeente eigen gemaakt.
- Omdat vrijwel onze hele gebouwde omgeving afhankelijk is van aardgas voor de gebouwverwarming is de opgave enorm. Er is geen tijd om lang te wachten met de aanvang van deze transitie.
- De maatschappij heeft een grote behoefte aan duidelijkheid over het moment waarop aardgas niet langer beschikbaar zal zijn en welke alternatieven er dan voor in de plaats komen. Men heeft behoefte aan handelingsperspectief.

- De gemeente heeft de regiefunctie voor de energietransitie in de gebouwde omgeving. Het vaststellen van een Transitievisie Warmte is hierbij een verplichting.
- De Transitievisie Warmte biedt door de geformuleerde uitgangspunten, de routekaart per kern of gebied en de stappen voor diverse groepen woningen een goede basis voor een tijdige, realistische en betaalbare warmtetransitie,
- Voor wijken of gebieden waarvan voorzien wordt dat ze vóór 2030 van het aardgas worden afgesloten is de gemeente verplicht een zogenaamd Wijkuitvoeringsplan vast te stellen. Onze TVW voorziet niet in dergelijke gebieden.
- Door de eerstkomende jaren geen wijken van het aardgas af te koppelen maar in te zetten op energiebesparing, sluit de Transitievisie Warmte aan op zowel de klimaatdoelen (CO₂-reductie) als het belang van haalbare en betaalbare warmtetransitie voor inwoners en bedrijven.
- Het uitvoeringsprogramma concretiseert hoe we de ambities willen realiseren. Dit vergroot de duidelijkheid voor inwoners, bedrijven en de gemeentelijke organisatie.
- Er is breed draagvlak gemeten onder inwoners en andere stakeholders voor de gemaakte keuzes in de Transitievisie Warmte

Contra

- Er is nog geen bewezen succesvolle en uniform toepasbare werkwijze naar aardgasvrij. Waarom nu dan al een plan maken? Uiteindelijk gaan we naar aardgasvrij en kunnen we keuzes niet blijven uitstellen. Bovendien hoeven we niet in één keer iedere woning of bedrijfsgebouw aardgasvrij te maken. Ook bij regulier onderhoud zijn vele verbeteringen mogelijk, waarmee de warmtevraag van een woning wordt verlaagd en aardgas wordt bespaard. De TVW biedt ook dat handelingsperspectief. Om nieuwe technische en maatschappelijke ontwikkelingen te benutten, is deze Transitievisie Warmte bovendien geen dichtgetimmerd plan. We kiezen warmteoplossingen die duurzaam zijn met zo laag mogelijke CO₂ emissie en klimaatneutraal uiterlijk in 2050. We volgen daarbij de landelijke regelgeving en de Regionale Energie Strategie voor invulling van wat duurzaam is en wat niet. We kiezen warmteoplossingen die betrouwbaar zijn voordat we grootschalige inzet nastreven. We kiezen voor blijvende oplossingen, niet voor tijdelijke oplossingen of oplossingen met een risico dat ze op afzienbare termijn achterhaald blijken. Zo maken we in de TVW geen keuzes waar we later spijt van zouden kunnen krijgen. Natuurlijk is het ook nodig om ervaring op te doen met nieuwe technieken en werkwijzen. Dit doen we eerst op kleine schaal en we delen de kennis die we daarmee opdoen. De visie wordt minimaal om de vijf jaar herijkt.
- De warmtetransitie is een grote en kostbare opgave en onze invloed als gemeente is beperkt. Belangrijk uitgangspunt is dat de overstap voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Daarvoor is ook financiële steun van de Rijksoverheid nodig. Dat beseffen wij al te goed en samen met andere gemeenten stellen wij dit aan de orde. In de uitvoering houden we rekening met de beschikbare uitvoeringscapaciteit. Wanneer in een wijk of gebied voor samenwerking en collectieve oplossingen wordt gekozen, kijken we hoe we de voordelen (winst) zoveel mogelijk binnen de eigen gemeenschap kunnen houden.
- Door in veel wijken en kernen individuele aardgasvrije oplossingen te voorzien, is de gemeente sterk afhankelijk van keuzes van huis- en gebouweigenaren voor het realiseren van de ambities. Deze alternatieven blijken echter het goedkoopst en hebben daarom de voorkeur. Bovendien staan in de Transitievisie Warmte voldoende manieren waarop de gemeente op een positieve manier de verduurzaming van gebouwen kan stimuleren.

Alternatieven

Niet van toepassing.

Maatschappelijk draagvlak

Uiteindelijk heeft de warmtetransitie impact op alle gebouweigenaren en inwoners. We willen daarom dat de Transitievisie Warmte rekening houdt met de belangen van de inwoners en organisaties die betrokken zijn bij de overgang naar duurzaam wonen.

Deze Transitievisie Warmte is dan ook opgesteld samen met hen. Bij de plannen voor hun woonplaats zullen zij nog intensiever worden betrokken.

Projectgroep betrokken organisaties

De Transitievisie Warmte is opgesteld met input van een klankbordgroep van betrokken organisaties. Hierin zaten vertegenwoordigers van netbeheerder Enexis, woningcorporatie Woonkwartier, Havenbedrijf Moerdijk, Energiek Moerdijk, STEM en Huurdersvereniging Fijn Wonen. Ook hebben medewerkers van de gemeente deelgenomen met kennis van de openbare ruimte, communicatie en duurzaamheid.

Inwoners en ondernemers

Inwoners uit de gemeente zijn tijdens het opstellen van de Transitievisie Warmte op verschillende momenten betrokken geweest. In verschillende digitale informatieavonden informeerden we inwoners over het proces en de (voorlopige) resultaten. In het najaar van 2020 hebben 122 mensen hun kijk op de warmtetransitie gegeven door middel van een online enquête. In het voorjaar van 2021 is er een tweede enquête uitgezet. Hierin zijn inwoners geraadpleegd over de actuele versie van de Transitievisie Warmte. Die is breder uitgezet via open kanalen én het Burgerpanel. Daarnaast heeft een groep van elf inwoners uit verschillende plaatsen in de gemeente meegedacht. De deelnemers dachten verschillend over aardgasvrij, uiteenlopend van positief kritisch tot sceptisch en negatief. Gedurende het proces kwamen zij vier keer samen. Ook organisaties van MKB ondernemers in de gemeente Moerdijk zijn uitgenodigd om mee te denken en geïnformeerd over het proces en de voorlopige uitkomsten. Zij hebben geen input of suggesties ingebracht. Bij de verdere planvorming worden zij nauwer betrokken.

Gemeenteraad

De gemeenteraad is op verschillende momenten in 2020 en 2021 geïnformeerd over het proces voor het opstellen van de Transitievisie Warmte, onder andere door middel van een Startnotitie en 2 raadsinformatiebrieven. Op 25 maart 2021 is de gemeenteraad geïnformeerd over de voorlopige resultaten.

Financiële consequenties

Dekking

De Transitievisie Warmte bevat ook een uitvoeringsstrategie. Voor de gemeentebrede aanpak en gebiedsgerichte stimulering is er voor de gemeente een belangrijke rol op het gebied van informeren, samenwerken en activeren. Een deel van de werkzaamheden en acties kan worden uitgevoerd vanuit de lopende begroting. Maar om een succesvolle warmtetransitie mogelijk te maken, is een professionele gemeentelijke organisatie nodig met voldoende capaciteit, middelen, kennis en netwerk. De precieze inzet van middelen door de gemeente is nog nader te bepalen. De benodigde middelen zijn afhankelijk van de ambities, werkwijze, omvang van het plangebied, voorkeursoptie, doorlooptijd en afspraken met relevante organisaties.

Voor de in de TVW voorgestelde eerste stappen (gemeentebrede informatie en facilitering, initiëren van samenwerkings- en verkenningsgebieden) is indicatief 2 FTE aan projectcoördinatie benodigd gedurende dit traject. Deze werkzaamheden overlappen echter met andere activiteiten die reeds uitgevoerd worden of die reeds gepland en begroot zijn, zoals het opstellen van Lokale Energie Agenda's, inzet van een energieloket en andere activiteiten die zijn beschreven in het Energieprogramma Moerdijk. In de kadernota en begroting 2022 is voorgesteld om vanaf 2022 jaarlijks structureel extra personele capaciteit beschikbaar te stellen (en vanaf 2023 ook extra middelen) om zo de realisatie van het Energieprogramma Moerdijk te kunnen bewerkstelligen. We gaan er daarbij vanuit dat het Rijk haar afspraken nakomt en tijdig voorziet in voldoende dekking voor deze extra inzet. Hiermee kunnen we tevens een start maken met de uitvoeringsstrategie van de TVW. Voor de uitvoering van deze TVW zijn derhalve geen extra middelen nodig, naast hetgeen reeds in de kadernota en de begroting 2022 is voorgesteld.

Als in de toekomst wel Wijkuitvoeringsplannen worden opgesteld, moet rekening gehouden worden met extra inzet van 1 tot 2 FTE aanvullend aan projectcoördinatie per gebied. Bij een Wijkuitvoeringsplan zijn bovendien ook advieskosten te verwachten voor planvorming, technische en financiële onderbouwing, participatie en communicatie. Warmtenetten vergen een intensiever participatietraject en de kosten zullen dan ook hoger uitvallen dan bij individuele verwarmingstechnieken. In deze versie van de TVW worden echter nog geen concrete gebieden aangewezen waar een Wijkuitvoeringsplan voor opgesteld zal worden. Het is dan ook niet opportuun om hier nu reeds dekking voor te vragen. Wanneer zicht komt op het opstellen van concrete Wijkuitvoeringsplannen, zal daar te zijner tijd budget voor gevraagd worden.

Subsidieverwerving

Het is duidelijk dat voor de uitvoering van de Transitievisie Warmte extra middelen benodigd zijn. Hiervoor doen wij samen met andere gemeenten een beroep op het Rijk. De verwachting is dat zij op onderdelen subsidies of (eenmalige) bijdragen beschikbaar gaan stellen. Deze kansen en bijdragen blijken qua moment en hoeveelheid tot nu toe slechts beperkt voorspelbaar. Wanneer dergelijke momenten zich voordoen, wordt afgewogen of die een bijdrage kunnen leveren aan de uitvoering van de Transitievisie Warmte.

Inwoners en bedrijven kunnen ook gebruik maken van diverse subsidies om hun woning / gebouw te verduurzamen. Dat draagt ook bij aan de transitie.

Communicatie

De vastgestelde Transitievisie Warmte zal worden bekendgemaakt via onze eigen klimaatwebsite www.moerdijk.nl/klimaat, waarop we alles dat we als gemeente doen op gebied van klimaat, energie en duurzaamheid presenteren. Naast de huidige samenvattende infographic ontwikkelen we ter ondersteuning ook een infographic die meer inzicht geeft in de positie van individuele bewoners op de weg naar aardgasvrij en wat zij kunnen doen om de volgende stap(pen) te zetten.

Het aardgasvrij wonen leeft nog beperkt onder inwoners en ondernemers. Om het vertrouwen te wekken, moet de gemeente op de juiste wijze onafhankelijk informeren, samenwerken en activeren. De gemeente wil een regisserende rol spelen in dit proces door onder andere een Energieloket op te zetten.

Een van onze uitgangspunten is dat we gebruik maken van de kracht van de gemeenschap. Voor een succesvolle warmtetransitie richting plaats- of buurtgerichte aanpak is het belangrijk om inwoners zo lokaal mogelijk te betrekken bij de planvorming en uitvoering. Dat doen we bijvoorbeeld via Lokale Energie Agenda's (LEA's) en de gebiedstafels. Zij kennen de inwoners en kunnen een belangrijke rol spelen in de lokale voorlichting, communicatie en participatie. Daarnaast hebben we binnen de energietransitie inmiddels een stevig netwerk opgebouwd met inwoners(groepen), bedrijven en maatschappelijke organisaties. Dit bestaande netwerk brengen we in stelling en proberen we verder te verbreden.

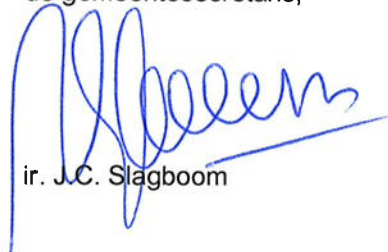
Realisatie: risico's, planning, evaluatie, duurzaamheid en inkoop,

Na vaststelling van deze Transitievisie Warmte gaan we concreet aan de slag om per plaats de juiste stappen te zetten. Indien bij het vaststellen van de begroting 2022 besloten wordt om geen extra capaciteit en middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het Energieprogramma (waar de TVW een prominent onderdeel van is), zal dit ertoe leiden dat de snelheid waarmee we de doelen kunnen bereiken bijgesteld moet worden.

Mocht u vragen hebben over dit voorstel, dan kunt u contact opnemen van de griffier via telefoonnummer 0168-373414 of via e-mail: griffie@moerdijk.nl.

Zevenbergen, 21 september 2021

Burgemeester en wethouders van de gemeente Moerdijk,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

ir. J.C. Slagboom

A.J. Moerkerke

RAADSBESLUIT

Raadsvergadering van 4 november 2021

De raad van de gemeente Moerdijk,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 21 september 2021;

overwegende dat:

- Het klimaat verandert, als gevolg waarvan wateroverlast, hitte, droogte, bodemdaling en zeespiegelstijging de leefbaarheid op korte en op lange termijn beïnvloeden;
- CO₂-uitstoot verreweg de belangrijkste oorzaak is van de klimaatverandering;
- CO₂-uitstoot een direct gevolg is van ons energiesysteem dat grotendeels is gebaseerd op fossiele brandstoffen;
- De energietransitie noodzakelijk is om onomkeerbare klimaatverandering te stoppen;
- Iedereen een eigen rol en verantwoordelijkheid heeft in de energietransitie;
- De gemeentelijke ambities en opgaven ten aanzien van de energietransitie zoals vastgelegd in de Paraplunota Leefomgeving niet meer toereikend zijn om voldoende bij te kunnen dragen aan de nationale doelstellingen voor 2030 en 2050;

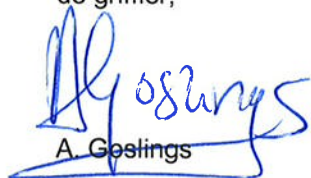
gelet op:

- Het feit dat het Klimaatakkoord, waarmee tijdens de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG op 29 november 2019 is ingestemd en waarmee alle Nederlandse gemeenten zich hebben verbonden aan de daarin gestelde klimaatdoelen;
- Het feit dat de gemeente hierbij een regisserende rol heeft voor de sector Gebouwde omgeving;
- Het feit dat elke gemeente in Nederland in 2021 een Transitievisie Warmte moet vaststellen;

BESLUIT

1. De Transitievisie Warmte vast te stellen.

Vastgesteld in de raadsvergadering d.d. 4 november 2021,
de griffier, de voorzitter,

A. Goslings

A.J. Moerkerke